

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ: 53/2016
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΜΗΜΑ Ε΄
Συνεδρίαση της 8-3-2016**

Σύνθεση :

Πρόεδρος : Μεταξία Ανδροβιτσανέα, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ.

Μέλη : Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Βασιλική Πανταζή, Δημήτριος Αναστασόπουλος, Ελένη Σβολοπούλου, Δημήτριος Μακαρονίδης, Αδαμαντία Καπετανάκη, Σταύρος Σπυρόπουλος και Βασίλειος Καραγεώργος, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Περικλής Αγγέλου, Πάρεδρος ΝΣΚ.

Αριθμός Ερωτήματος: ΥΠΟΠΑΙΘ/ΓΔΑΠΚ/ΔΔΕΕΜΤΠΠΑ/ΤΕΙΑΣΑ/233997/137546/6575/1356/27-8-2015 Διεύθυνσης Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων, Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών/Τμήμα Εποπτείας Ιδιωτικών Αρχαιολογικών Συλλογών και Αρχαιοπωλείων.

Ερώτημα: Ερωτάται, εάν μετά την έκδοση απόφασης από τον Υπουργό Πολιτισμού και Αθλητισμού για τη μη χορήγηση άδειας κατοχής αρχαίου νομίσματος σε ιδιώτη, εφόσον αυτό θεωρήθηκε ως σημαντικό εύρημα για τον εμπλουτισμό των συλλογών του Νομισματικού και Επιγραφικού Μουσείου, η Διοίκηση έχει τη δυνατότητα να το

αναλάβει άμεσα πριν την ολοκλήρωση της διαδικασίας περί καταβολής ή μη αποζημίωσης στον ενδιαφερόμενο.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Ε΄ Τμήμα) γνωμοδότησε, ομόφωνα, ως ακολούθως:

ΙΣΤΟΡΙΚΟ:

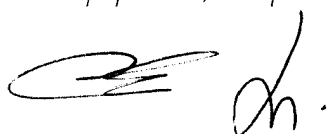
1. Ο Ι.Μ. μόνιμος κάτοικος Νεάπολης Κρήτης δήλωσε στην αρμόδια ΕΦΑ Ηρακλείου ένα αρχαίο νόμισμα και πιο συγκεκριμένα ένα χρυσό σόλιδο που είχε κοπεί επί εποχής της αυτοκράτειρας Ευδοξίας περί το 400-401μ.Χ., ως οικογενειακό κειμήλιο, ζητώντας να του χορηγηθεί η άδεια κατοχής αυτού. Αρχικά με το υπ΄ αριθμ. 6655/14-10-2014 έγγραφό της, που απηύθυνε προς το Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων Κρήτης η υπηρεσία εισηγήθηκε τη χορήγηση της αιτουμένης άδειας κατοχής, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα εκδηλωνόταν από το Νομισματικό και Επιγραφικό Μουσείο ενδιαφέρον για την απόκτησή του. Το Τοπικό Συμβούλιο Κρήτης με την υπ΄ αριθμ.7/24-11-2014 γνωμοδότησή του εκφράστηκε θετικά επί του θέματος. Κατόπιν τούτου η υπόθεση διαβιβάστηκε στην ερωτώσα υπηρεσία για την έκδοση της σχετικής απόφασης. Η τελευταία, όμως, προ πάσης άλλης ενέργειας της απευθύνθηκε με το υπ΄ αριθμ. 471/282/7/3/2-1-2015 έγγραφό της στο ανωτέρω μουσείο, το οποίο με το υπ΄ αριθμ. 5459/3205/45/14-1-2015 δικό του έγγραφο εκδήλωσε ενδιαφέρον για την απόκτησή του και ζήτησε να περιέλθει σ΄ αυτό «προς εμπλουτισμό της συλλογής του λόγω της σπανιότητας και της εξαιρετικής διατήρησής του», όπως εκτίμησε. Μετά από αυτό η ερωτώσα υπηρεσία, με το υπ΄ αριθμ. 31739/ 170633/1232/287/9-2-2015 έγγραφό της προς την ΕΦΑ Ηρακλείου, ζήτησε την αναπομπή του θέματος στο ανωτέρω Συμβούλιο προς επανεξέταση της υπόθεσης. Ακολούθησε η υπ΄ αριθμ. 174/25-2-2015 εισήγηση της ΕΦΑ Ηρακλείου, με την οποία διατυπώθηκε η σκέψη να μη χορηγηθεί η αιτούμενη άδεια κατοχής και να κινηθεί η διαδικασία για την απόκτησή του από το Ελληνικό Δημόσιο, κατ΄ εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 24 παρ. 3 εδ.α΄ ν.3028/2002. Το Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων Κρήτης με την υπ΄ αριθμ. 3/17-3-2015 γνωμοδότησή του υιοθέτησε την πρόταση της ΕΦΑ Ηρακλείου. Ακολούθησε η επαναφορά της υπόθεσης προς την

ερωτώσα υπηρεσία, η οποία έγινε αποδέκτης παραπόνων από τον ενδιαφερόμενο, που δήλωσε ότι δεν τον ενδιαφέρει να αποζημιωθεί, αλλά να περιέλθει το συγκεκριμένο αντικείμενο στη νόμιμη κατοχή του. Σήμερα αυτό παραμένει προσωρινά στα χέρια του εν λόγω ιδιώτη στη διεύθυνση της μόνιμης κατοικίας του στην Κρήτη. Το αντικείμενο του ερωτήματος, είναι, εάν μετά την έκδοση της εκτελεστής διοικητικής πράξης (απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού) για τη μη χορήγηση αδειας κατοχής του υπόψη νομίσματος, προκειμένου να συμπεριληφθεί στη Συλλογή του Νομισματικού και Επιγραφικού Μουσείου ως σημαντικό εύρημα, η Διοίκηση έχει την δυνατότητα να το αναλάβει άμεσα από τον προσωρινό κάτοχο χωρίς να πρέπει να αναμένει την ολοκλήρωση της διαδικασίας περί καταβολής ή αμοιβής σ' αυτόν και συναφώς, εάν μπορεί να περιλάβει σχετική προσθήκη στο αιτιολογικό της εκτελεστής πράξης με το εξής περιεχόμενο: «Επισημαίνεται ότι η αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων με τη λήψη της παρούσας απόφασης, πρέπει να μεριμνήσει άμεσα για την παραλαβή του ανωτέρω αρχαίου αντικειμένου από τον ενδιαφερόμενο και τη μεταφορά και φύλαξή του σε χώρο της αρμοδιότητάς της, μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες για τη μεταβίβαση ή μη αυτού στο Ελληνικό Δημόσιο». Αυτό δε γιατί, όπως παρατηρείται από την Υπηρεσία, η διαδικασία για καταβολή (ή μη) αποζημίωσης στον ενδιαφερόμενο είναι ιδιαίτερος χρονοβόρα, καθώς απαιτεί γνωμοδότηση του ΚΑΣ, πολλές δε φορές στο διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών, έχουν καταγραφεί περιστατικά απώλειας των αντικειμένων.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.

2. Με τις ακόλουθες διατάξεις του **v.3028/2002** «Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» (ΦΕΚ Α' 153) ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 21 παρ. 1: «Τα αρχαία κινητά μνημεία που χρονολογούνται έως και το έτος 1453 ανήκουν στο Δημόσιο κατά κυριότητα και νομή, είναι δε ανεπίδεκτα χρησιμοποίησης και είναι εκτός συναλλαγής κατά την έννοια 966 του Αστικού Κώδικα». **Άρθρο 23 παρ.1:** «Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, μπορεί να χορηγείται σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο άδεια κατοχής κινητού αρχαίου μνημείου του οποίου η κυριότητα ανήκει στο Δημόσιο». **Παρ.2:** «Άδεια κατοχής χορηγείται στο πρόσωπο που δηλώνει, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 24, κινητό αρχαίο που χρονολογείται

έως και το 1453, ύστερα από σχετική αίτησή του, εκτός εάν: α) το αρχαίο είναι ιδιαίτερα μεγάλης επιστημονικής ή καλλιτεχνικής σημασίας και είναι ανάγκη να βρίσκεται υπό την άμεση προστασία του Δημοσίου, β) ο αιτών δεν διασφαλίζει την ικανοποιητική φύλαξη και διατήρησή του, ιδίως εάν δεν δηλώνει κατάλληλο τόπο για τη φύλαξή του».

γ).....**Παρ.4:** «Η άδεια κατοχής είναι δυνατόν να ανακαλείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού εάν παύσει να συντρέχει μια από τις προϋποθέσεις της χορήγησής της σύμφωνα με την παράγραφο 2 ή παραβιαστούν διατάξεις των άρθρων 27,28 και 29. Η άδεια ανακαλείται αυτοδικαίως αν ο κάτοχος καταδικασθεί αμετάκλητα για ένα από τα αδικήματα της περίπτωσης γ/ της παραγράφου 2. Η άδεια μπορεί επίσης να ανακαλείται αν κριθεί εκ των υστέρων ότι το αρχαίο παρουσιάζει ιδιαίτερα μεγάλη επιστημονική ή καλλιτεχνική σημασία και πρέπει να βρίσκεται υπό την άμεση προστασία του Κράτους. Στην περίπτωση αυτή οφείλεται ως αποζημίωση η αμοιβή της παραγράφου 3 του άρθρου 24. Σε κάθε άλλη περίπτωση ανάκλησης τα αρχαία αναλαμβάνονται χωρίς αποζημίωση από το Δημόσιο».

Άρθρο 24 παρ. 1: «Όποιος βρίσκει ή αυτός στον οποίο περιέρχεται κινητό αρχαίο που χρονολογείται έως και το 1453, οφείλει να το δηλώνει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στην πλησιέστερη αρχαιολογική, αστυνομική, ή λιμενική αρχή και να το θέτει στη διάθεσή της. Η δήλωση περιέχει την ακριβή τοποθεσία εύρεσης του αρχαίου, τον τρόπο με τον οποίο περιήλθε στο πρόσωπο που προβαίνει σε αυτή, τα στοιχεία του προηγούμενου κατόχου και κάθε άλλη χρήσιμη λεπτομέρεια. Τα στοιχεία της δήλωσης καταγράφονται σε έκθεση της παραπάνω αρχής. Αν το αρχαίο ανακαλύπτεται ή βρίσκεται σε ακίνητο όπου εκτελούνται έργα ή εργασίες, αυτές πρέπει να διακόπτονται αμέσως μέχρι να αποφανθεί η Υπηρεσία».

Παρ. 3: «Όταν η κατοχή του αρχαίου περιέρχεται στο Δημόσιο, χορηγείται αμοιβή σε αυτόν που προέβη στη δήλωσή του σύμφωνα με την παράγραφο 1. Το ύψος της αμοιβής ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, ανάλογα με τη σπουδαιότητα του αρχαίου και τη συμβολή του δηλώσαντος στην ανεύρεση και διάσωσή του. Η Υπηρεσία χορηγεί απευθείας την αμοιβή, αν εκτιμά ότι η χρηματική αξία του αρχαίου δεν υπερβαίνει τα χίλια πεντακόσια (1.500) ευρώ. Το ποσό αυτό μπορεί να αναιροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού».

Παρ. 6: «Δεν καταβάλλεται αμοιβή: α) εάν το αρχαίο είναι ήδη γνωστό στην Υπηρεσία, β) εάν το αρχαίο ανακαλύπτεται σε οριοθετημένο ή υπό οριοθέτηση αρχαιολογικό χώρο ή κατά τη διενέργεια ανασκαφών ή την εκτέλεση άλλων εργασιών για τις οποίες απαιτείται να παρίσταται εκπρόσωπος της Υπηρεσίας, γ) εάν εκείνος που δηλώνει ή υποδεικνύει αρχαίο είναι υπάλληλος

του Δημοσίου, των ΟΤΑ., άλλων ν.π.δ.δ. και ν.π.λ.δ. του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, που ενεργεί στο πλαίσιο των υληρεσιακών καθηκόντων του. Δεν καταβάλλεται επίσης αμοιβή σε όποιον βρίσκει αρχαίο προβαίνοντας σε δραστηριότητα που αντίκειται στις διατάξεις της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και στην περίπτωση της παραγράφου 5, σε όποιον επιχειρεί να αποκρύψει το αρχαίο ή προβαίνει σε ενέργειες που μπορούν να το βλάψουν, οπότε η αμοιβή καταβάλλεται μόνο σε εκείνον που ενεργεί νόμιμα κατά το ποσοστό που του αναλογεί».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ.

3. Με τις διατάξεις του άρθρου 23 παρ. 1 και 2 ορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία χορήγησης άδειας κατοχής κινητού αρχαίου μνημείου, του οποίου δηλαδή η κατασκευή χρονολογείται από το 1453 και εκείθεν. Έτσι ορίζεται ότι με την διαγραφόμενη διαδικασία είναι δυνατόν να χορηγείται άδεια σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο κατοχής αρχαίου κινητού μνημείου, που ανήκει κατά κυριότητα στο Ελληνικό Δημόσιο κατόπιν υποβολής σχετικής αιτήσεώς του. Στις ίδιες διατάξεις προβλέπεται και η περίπτωση να μη χορηγηθεί η ζητούμενη άδεια, εφόσον συντρέχει μία από τις αναφερόμενες τρεις περιπτώσεις, στις οποίες συγκαταλέγεται και εκείνη κατά την οποία το αντικείμενο θεωρείται μεγάλης επιστημονικής ή καλλιτεχνικής σημασίας και είναι ανάγκη να βρίσκεται υπό την άμεση προστασία του Κράτους. Με τις διατάξεις της παραγράφου 4 του ίδιου άρθρου ρυθμίζονται οι περιπτώσεις ανάκλησης της άδειας που έχει ήδη δοθεί. Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η ανάκληση, η οποία στηρίζεται στην εκτίμηση, έστω και εκ των υστέρων γενόμενη από την Υπηρεσία, ότι το συγκεκριμένο αντικείμενο παρουσιάζει ιδιαίτερα μεγάλη επιστημονική ή καλλιτεχνική σημασία και πρέπει να ευρίσκεται υπό την άμεση προστασία του Κράτους. Τότε οφείλεται ως αποζημίωση η αμοιβή, η οποία προβλέπεται από τις διατάξεις της παραγράφου 3 του επομένου άρθρου 24.

4. Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 ορίζεται ότι κάθε πρόσωπο, το οποίο ευρίσκει ή στο οποίο περιέρχεται με οποιονδήποτε τρόπο κινητό αρχαίο, που χρονολογείται μέχρι το 1453, οφείλει να το δηλώσει, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στην πλησιέστερη αρχαιολογική, αστυνομική, ή λιμενική αρχή, εκθέτοντας και τον τρόπο ευρέσεως, ή τον τρόπο περιελεύσεως σ' αυτόν του αρχαίου, τα στοιχεία του προηγούμενου κατόχου και κάθε άλλη χρήσιμη πληροφορία. Σημαντικό στοιχείο του περιεχομένου της δηλώσεως, είναι ο τόπος

ανευρέσεως του αρχαίου, και τούτο διότι αποτελεί σημαντική μαρτυρία, για τον εντοπισμό και την αποκάλυψη των αρχαίων και ενδεχομένως τον χαρακτηρισμό του χώρου ανευρέσεως, ως χώρου αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, λόγω υπάρξεως πλησίων ή εγκειμένων αρχαιοτήτων. Με τις διατάξεις της επομένης παραγράφου προβλέπεται ότι όταν εκπληρωθεί η υποχρέωση αυτή, κατά τον υπό του νόμου προβλεπόμενο τρόπο και η κατοχή του αρχαίου περιέλθει στο Δημόσιο, ο δηλών δικαιούται αμοιβής, αναλόγου προς την σπουδαιότητα του αρχαίου και τη συμβολή του δηλούντος στην ανεύρεση του αρχαίου, το ύψος της αμοιβής ορίζεται με απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού, μετά από γνώμη του Συμβουλίου, μπορεί όμως η αμοιβή να χορηγηθεί απευθείας από την Υπηρεσία, όταν η χρηματική αξία του αρχαίου, δεν υπερβαίνει το ποσό, που αναφέρεται στη διάταξη, το οποίο είναι και αναπροσαρμοστέο. Τέλος, με τις διατάξεις της παραγράφου 6 του ίδιου άρθρου προβλέπονται οι λόγοι για τους οποίους δεν καταβάλλεται αμοιβή, αλλά και τα πρόσωπα τα οποία δεν μπορεί να αμειφθούν. (περί αυτών βλ. Παπαετρόπουλου «Νόμος για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» σελ. 114 επ.).

5. Όπως προκύπτει από την παράθεση των ανωτέρω διατάξεων ο νομοθέτης όχι μόνο δεν εξαρτά την δυνατότητα ανάληψης του αρχαίου αντικειμένου εκ μέρους της Υπηρεσίας από την προγενέστερη ή ταυτόχρονη έστω καταβολή αμοιβής σε εκείνο ή εκείνους που ενδεχομένως κριθούν δικαιούχοι αυτής, αλλά αντίθετα ενδιαφέρεται να εξασφαλίσει την κατοχή του κινητού μνημείου στο Κράτος, ανεξαρτήτως εάν εν τέλει ο προσωρινός κάτοχος δικαιωθεί ή όχι αμοιβής. Έτσι από την διάταξη του άρθρου 24 παρ. 3 εδ' α' προκύπτει ότι αμοιβή σε εκείνον που προβεί σε δήλωση κατά τις ρυθμίσεις της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου καταβάλλεται, μετά την περιέλευση της κατοχής του αντικειμένου στις αρμόδιες Υπηρεσίες του Κράτους (βλ. σχετ. και ΝΣΚ 132/2011). Κατά μείζονα λόγο η κατοχή πρέπει να εξασφαλίζεται άμεσα στις περιπτώσεις εφαρμογής των διατάξεων της παραγράφου 6, όταν, δηλαδή, δεν προβλέπεται ή δεν μπορεί να καταβάλλεται αμοιβή στον προσωρινό κάτοχο. Ανάλογες είναι και οι ρυθμίσεις του άρθρου 23 παρ. 4 εδ. γ' και δ': Με το πρώτο εδάφιο ρυθμίζεται η περίπτωση της ανάκλησης της άδειας της κατοχής που ήδη έχει χορηγηθεί, όταν κριθεί από την Υπηρεσία, έστω και μεταγενέστερα, ότι το κινητό μνημείο παρουσιάζει ιδιαίτερα μεγάλη επιστημονική ή

καλλιτεχνική αξία και ότι αυτό πρέπει να περιέλθει άμεσα στην κατοχή και προστασία του Δημοσίου. Το ζήτημα της καταβολής αποζημίωσης στον προσωρινό κάτοχο, κατά την ρύθμιση του επομένου εδαφίου, έπεται και απεμπλέκεται από την πρώτη διαδικασία.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ.

6. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, επί του τεθέντος ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε') γνωμοδοτεί ομοφώνως ότι, η Διοίκηση έχει τη δυνατότητα να αναλάβει άμεσα από τον προσωρινό κάτοχο το περιγραφόμενο στο έγγραφο ερώτημα νόμισμα, χωρίς να υποχρεούται να αναμένει την ολοκλήρωση της διαδικασίας περί καταβολής ή μη αμοιβής στον ιδιώτη. Κατά συνέπεια το κείμενο - προσθήκη στο αιτιολογικό του σχεδίου της υπουργικής απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί, το οποίο και παρατίθεται στο ερώτημα, είναι νόμιμο κατά το περιεχόμενό του.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 17-3-2016

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Μεταξία Ανδροβιτσανέα

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Ο Εισηγητής

Περικλής Αγγέλου

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.